

# Standard krav til UE og leverandører

## *som skal utføre arbeid på anleggsplassen*

Conturs standard krav til leverandører er et vedlegg til avtaledokumentet. Ved eventuell motstrid gjelder det strengeste kravet.

Våre krav til leverandører omfatter temaene kvalitet, HMS, klima og miljø, lønns- og arbeidsvilkår, skatt og tilhørende bestemmelser..

Disse kravene gjelder for direkte leveranser til prosjekter og produksjon for leverandører, rådgivere, underentreprenører og deres underleverandører. Ordet «Kontraktsmedhjelper» brukes som en fellesbetegnelse for de nevnte partene videre i dette dokumentet.

I tillegg er HE brukt som forkortelse for hovedentreprenør (Contur og datterselskaper), og BH som forkortelse for byggherre.

## Innhold

|          |                                                                                      |           |
|----------|--------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>1</b> | <b>Kvalitet .....</b>                                                                | <b>4</b>  |
| 1.1      | Krav til kvalitetsstyring.....                                                       | 4         |
| 1.2      | Kontrollplan .....                                                                   | 4         |
| 1.3      | Systematisk ferdigstilling og FDV dokumentasjon.....                                 | 4         |
| 1.4      | Risiko og avvikshåndtering .....                                                     | 4         |
| <b>2</b> | <b>Helse, miljø og sikkerhet (HMS) .....</b>                                         | <b>4</b>  |
| 2.1      | Internkontroll og HMS-planer .....                                                   | 4         |
| 2.2      | Håndtering av HMS risiko .....                                                       | 4         |
| 2.3      | Avvik, rapportering og oppfølging av uønskede hendelser (RUH).....                   | 5         |
| 2.4      | Personlig verneutstyr .....                                                          | 5         |
| 2.5      | Sikring.....                                                                         | 6         |
| 2.6      | Prosjektspesifikk- og lovpålagt opplæring .....                                      | 6         |
| 2.7      | Varme arbeider .....                                                                 | 6         |
| 2.8      | Språk.....                                                                           | 6         |
| 2.9      | Krav til maskiner og arbeidsutstyr .....                                             | 6         |
| 2.10     | Miljøkrav til anleggsmaskiner og kjøretøy.....                                       | 6         |
| <b>3</b> | <b>Klima og miljø .....</b>                                                          | <b>7</b>  |
| 3.1      | Krav til ytre miljø.....                                                             | 7         |
| 3.2      | Krav til produkter, kjemikaler og materialer .....                                   | 7         |
| 3.3      | EPD - Environmental Product Declaration .....                                        | 7         |
| 3.4      | Hensyn til omgivelsene – forholdet til tredjeperson .....                            | 7         |
| 3.5      | Avfallshåndtering og avfallsminimering .....                                         | 8         |
| 3.6      | Opprydding .....                                                                     | 8         |
| 3.7      | Rapportering av forbruk og avfall .....                                              | 8         |
| <b>4</b> | <b>Lønns- og arbeidsvilkår mv. ....</b>                                              | <b>8</b>  |
| 4.1      | Lønns- og arbeidsvilkår .....                                                        | 8         |
| 4.2      | Betaling av lønn, annen godtgjørelse og tjenestepensjon .....                        | 9         |
| 4.3      | Solidaransvar for lønn mm. ....                                                      | 9         |
| 4.4      | Boforhold for arbeidstakere.....                                                     | 9         |
| 4.5      | Sosialt ansvar.....                                                                  | 9         |
| 4.6      | Krav om faglærte håndverkere .....                                                   | 9         |
| 4.7      | Lærlinger.....                                                                       | 10        |
| 4.8      | Bruk av underleverandører og innleid arbeidskraft – krav om forhåndsgodkjenning..... | 10        |
| <b>5</b> | <b>Skatt .....</b>                                                                   | <b>10</b> |
| 5.1      | Skatt og rapporteringsforpliktelser .....                                            | 10        |
| 5.2      | Utvidet skatteattest.....                                                            | 11        |

|          |                                                                                     |           |
|----------|-------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| 5.3      | Rapportering i Oppdrags- og arbeidsforholdregisteret .....                          | 11        |
| <b>6</b> | <b>Øvrige bestemmelser .....</b>                                                    | <b>11</b> |
| 6.1      | Etiske retningslinjer og samfunnsansvar.....                                        | 11        |
| 6.2      | StartBANK .....                                                                     | 11        |
| 6.3      | HMSREG .....                                                                        | 11        |
| 6.4      | HMS-kort og adgangskontroll .....                                                   | 11        |
| 6.5      | Krav om betaling med elektronisk betalingsmiddel / forbud mot kontant betaling..... | 12        |
| 6.6      | Kontroll, revisjon og videreføring av standard krav til leverandører .....          | 12        |
| 6.7      | Uttalelser til media og bruk av oppdragsgiver navn og logo .....                    | 12        |

## **1 Kvalitet**

### **1.1 Krav til kvalitetsstyring**

Kontraktsmedhjelper skal ha et kvalitetssystem som oppfyller de krav til kvalitet og dokumentasjon som kontrakten mellom HE og BH fastsetter. HE har rett til innsyn og kan revidere hele eller deler av kontraktsmedhjelper sitt kvalitetsstyringssystem. Kontraktsmedhjelper plikter å stille til rådighet relevant dokumentasjon som HE etterspør.

For rapportering og oppfølging av timeregistrering, HMS, kvalitet, ytre miljø og massetransport skal kontraktsmedhjelper på forespørsel benytte HE sitt elektroniske styringssystem. HE skal i så fall sørge for at kontraktsmedhjelper får tilgang til systemet uten kostnad. Kontraktsmedhjelper må selv dekke alle kostnader knyttet til opplæring, valg av smarttelefon eller nettbrett, og bruk av app for hver enkelt arbeidstaker, inkludert registrering og behandling av data i systemet.

### **1.2 Kontrollplan**

Kontraktsmedhjelper som utfører kontraktsarbeid er forpliktet til å følge HE sin kontrollplan for prosjektet. Kontraktsmedhjelper skal utarbeide en egen kontrollplan for sine arbeider, i samsvar med den overordnede kontrollplanen. Kontrollplanen skal tydelig vise hvilke aktiviteter og arbeidsoppgaver som skal kontrolleres, samt hyppigheten av kontrollene og hvor ofte dokumentasjonen skal sendes til HE.

### **1.3 Systematisk ferdigstilling og FDV dokumentasjon**

Kontraktsmedhjelper som utfører kontraktsarbeid skal kontinuerlig levere kopier av sjekklister, egenkontroller, tredjepartskontroller, FDV-dokumenter og annen relevant kvalitetsdokumentasjon for systematisk ferdigstilling av arbeidet. HE og kontraktsmedhjelper skal ved prosjektets start bli enige om frister innhold og format på FDV-dokumentasjonen som skal utarbeides og overleveres til BH.

### **1.4 Risiko og avvikshåndtering**

Kontraktsmedhjelper skal utarbeide og implementere en prosjektspesifikk risikovurdering for sine arbeider, som identifiserer og beskriver risikoreduserende tiltak knyttet til kritiske kvalitetsaktiviteter, økonomisk risiko og tidsfrister. Risikovurderingen skal dokumenteres, og første versjon skal leveres til HE før oppstart, deretter etter hver revisjon. Kontraktsmedhjelper er forpliktet til å delta i risikostyringsmøter som det kalles inn til.

Kontraktsmedhjelper skal rapportere alle kvalitetsavvik som kan påvirke prosjektets kvalitet, fremdrift eller økonomi til HE.

## **2 Helse, miljø og sikkerhet (HMS)**

### **2.1 Internkontroll og HMS-planer**

Kontraktsmedhjelper plikter å følge lovpålagte bestemmelser og forskrifter, og skal ha et internkontrollsystem i henhold til kravene i «Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter».

Ved utførelse av kontraktsarbeid er kontraktsmedhjelper forpliktet til å følge byggherrens SHA-plan. Relevante deler av byggherrens SHA-plan, spesielt det som omhandler håndtering av identifisert risiko, skal implementeres i kontraktsmedhjelpers styrende dokumenter. Kontraktsmedhjelper skal utarbeide en prosjektilpasset HMS-plan som oppfyller lovpålagte bestemmelser, gjeldende SHA-plan og HEs krav til helse, miljø og sikkerhet. Planen skal leveres HE før oppstart.

### **2.2 Håndtering av HMS risiko**

For å sikre at hensynet til arbeidstakers helse, miljø og sikkerhet blir ivaretatt, skal kontraktsmedhjelper sørge for at det utføres systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid på alle plan i virksomheten. Dette skal gjøres i samarbeid med arbeidstakerne og deres tillitsvalgte.

Kontraktsmedhjelper skal kontinuerlig vurdere risikoforholdene og iverksette risikoreduserende tiltak som forebygger personskader og andre uønskede hendelser. Arbeidstakere som skal utføre arbeidet, skal få en grundig gjennomgang av identifiserte farer og risikoreduserende tiltak, på et språk de forstår.

Kontraktsmedhjelper skal sikre at arbeidstakerne forstår sikkerhetsinstruksene og gjennomfører de obligatoriske HMS-kursene som gjelder for prosjektet.

Kontraktsmedhjelper plikter å delta i prosjektets koordinerte aktiviteter for å forebygge uønskede hendelser, inkludert obligatorisk deltakelse og medvirkning på daglige morgenmøter. Hvis kontraktsmedhjelper har mer enn fem ansatte på anleggsplassen, skal de stille der med et kvalifisert verneombud. Navn på verneombudet skal meldes til HE.

### **2.3 Avvik, rapportering og oppfølging av uønskede hendelser (RUH)**

Kontraktsmedhjelper skal registrere uønskede hendelser og avvik i HEs system for avvikshåndtering. Ved alvorlig ulykker og nestenulykker knyttet til kontraktsarbeidet skal prosjektets varslingsplan følges.

Kontraktsmedhjelper forplikter seg til å følge HEs retningslinjer for saksbehandling, klassifisering av hendelser, alvorlighetsgrad og iverksettelse av korrigerende og forebyggende tiltak. Kontraktsmedhjelper dekker selv kostnadene for tiltakene, der dette er relevant. De alminnelige mangelskravene vil være gjeldende; herunder utbedring, prisavslag og erstatning for mangler ved kontraktsytelsen. Forsinkelser med dertil hørende krav som påføres prosjektet som følge av avvik, avviksbehandling eller mangler ved kontraktsmedhjelpers ytelse, dekkes av kontraktsmedhjelper. Om nødvendig må kontraktsmedhjelper innhente tapt tid, forutsatt at dette ikke går på bekostning av helse, miljø og sikkerhet.

Ved utførelsen av sine arbeider er kontraktsmedhjelper ansvarlig for å unngå tilsmussing, skade eller ødeleggelse av andres arbeid. Kontraktsmedhjelper plikter uten ekstra godtgjørelse å gi tilstrekkelig beskyttelse til utsatte bygningsdeler, og skal varsle HE dersom kontraktsmedhjelper mener at beskyttelsesplikten ikke ligger hos seg. Påføres HE tap, ved at de må betale erstatning til tredjepart, for forhold forårsaket av kontraktsmedhjelper, kan HE kreve regress hos kontraktsmedhjelper.

Ved nestenulykker og alvorlige ulykker med personskade, skade på miljø eller materielle verdier, skal HE vurdere om hendelsen skal granskes av HE eller av kontraktsmedhjelper. Kontraktsmedhjelper skal dekke kostnader ved egen granskning.

### **2.4 Personlig verneutstyr**

Personlig verneutstyr er påbudt i henhold til sikkerhetsinstruksen på anlegget. Alt personell under kontraktsmedhjelpers ansvar skal bruke godkjent personlig verneutstyr og ha nødvendig opplæring i bruken av dette.

Som et minimum er følgende påbudt på anleggsområdet:

- Arbeidsklær i synlighetsklasse 3 iht. NS-EN ISO 20471:2013
- Hjelmer med hakestropp
- Egnet ankelhøyt vernefottøy med spikertramp
- Hansker som egner seg for arbeidet som skal utføres
- Tilpasset øyevern, hørselsvern, åndedrettsvern mv.

Spesielt for arbeid i og ved jernbaneinfrastruktur og trafostasjoner gjelder i tillegg:

- Flammehemmende arbeidsklær i synlighetsklasse 3
- 1000V-hjelmer med hakestropp

Spesielt for tunellarbeider gjelder i tillegg:

- Bærbart lys og egnet selvredningsutstyr
- Brannslukkingsapparat i alle enheter

Besøkende skal som et minimum utstyres med hjelmer, vernefottøy med spikertramp og vernevest i synlighetsklasse 3, med mindre annet er spesifisert i kontrakt. Besøkende skal til enhver tid være ledsaget av personell fra eller utpekt av HE.

Listen over personlig verneutstyr er ikke uttømmende. Annet personlig verneutstyr kan være pålagt å bruke iht. arbeidsoperasjon, risikovurdering eller prosjektspesifikke krav.

## **2.5 Sikring**

Kontraktsmedhjelper skal i kontraktsarbeidet følge HEs retningslinjer for vernearbeid og brannforebyggende tiltak. I tillegg skal kontraktsmedhjelper sørge for å gjennomføre sikringsarbeid i egen virksomhet, med mindre annet er spesifisert i kontrakten.

Kontraktsmedhjelper er ansvarlig for skader som oppstår hvis deres sikringsarbeider ikke utføres i tide eller er mangelfullt utført. Dette gjelder uavhengig av om skaden oppstår på person eller eiendom. Etter fullført arbeid skal den opprinnelige sikringen straks gjenopprettes.

## **2.6 Prosjektspesifikk- og lovpålagt opplæring**

Før kontraktsarbeidet starter, skal alt personell under kontraktsmedhjelpers ansvar ha gjennomført nødvendige prosjektspesifikke HMS-kurs. Kontraktsmedhjelper skal sikre at alt personell har lovpålagt opplæring, inkludert dokumentert og sertifisert sikkerhetsopplæring for bruk av maskiner og arbeidsutstyr. Dersom kontraktsmedhjelper benytter arbeidsutstyr og maskiner som er stilt til disposisjon av HE, skal kontraktsmedhjelper selv sørge for dokumentert opplæring. Kontraktsmedhjelper er kostnadsbærer for alle kurs- og sertifiseringsavgifter, gebyrer og øvrige kostnader knyttet til nødvendig lovpålagt og prosjektspesifikk opplæring, herunder eventuell fornyelse av sertifikater.

## **2.7 Varmerbeider**

Utførende og brannvakt skal ha gyldig sertifikat for varme arbeider, utstedt av Norsk Brannvernforening eller en samarbeidende organisasjon. Den som utfører varme arbeider, skal sikre at arbeidet utføres i samsvar med gjeldende lover og forsikringsselskapenes sikkerhetsforskrifter. Kontraktsmedhjelper og hovedentreprenør skal ha gyldige forsikringer og ansvarsdekning på plass før oppstart av varme arbeider. I noen tilfeller kan skriftlig tillatelse fra forsikringsselskapet være nødvendig før oppstart, dersom dette er spesifisert i forsikringsavtalen.

## **2.8 Språk**

Kontraktsmedhjelper skal sikre at all nødvendig kommunikasjon med ansatte hos HE og BH i forbindelse med kontraktsgjennomføringen foregår på norsk. Alle som arbeider med trafikkdirigering, må kunne kommunisere på norsk.

Kontraktsmedhjelper skal sikre at fremmedspråklige arbeidstakere forstår viktige forhold som ivaretar deres sikkerhet og helse, inkludert forståelse av gjeldende sikkerhetsinstrukser, HMS-rutiner, sikkerhetsopplæring, arbeidsinstrukser, risikovurderinger, bruksanvisninger og prosjektets spesifikke prosedyrer. Et arbeidslag skal alltid bestå av minst én person som kan kommunisere effektivt på norsk, samt på et språk som de øvrige i arbeidslaget forstår.

Kontraktsmedhjelper dekker selv kostnadene for opplæring og eventuell oversettelse av eget materiale, inkludert formidling på andre språk.

## **2.9 Krav til maskiner og arbeidsutstyr**

Alt arbeidsutstyr som benyttes av kontraktsmedhjelper skal være egnet for tiltenkt bruk, for å sikre en trygg og effektiv gjennomføring av kontraktsarbeidet. Alt arbeidsutstyr, løfteutstyr, maskiner og kjøretøy skal være vedlikeholdt, sertifisert og ha gyldig dokumentasjon. Videre skal daglig vedlikehold dokumenteres og fremvises til HE på forespørsel. Anleggsmaskiner skal være registrert i maskinregisteret; hvor også dokumentasjon for periodisk vedlikehold og sertifisering skal foreligge. Alle kjøretøy og maskiner med vekt over 7,5 tonn som er inne på prosjektet, skal ha ryggekamera og akustisk ryggesignal.

## **2.10 Miljøkrav til anleggsmaskiner og kjøretøy**

All tomgangskjøring på anleggsområdet er forbudt, med mindre det kreves av driftsrelaterte hensyn.

Kontraktsmedhjelper skal benytte anleggsmaskiner og kjøretøy med lavest mulig forbruk, støynivå og CO<sub>2</sub>-utslipp, tilsvarende kjøretøy med EURO6-motor og anleggsmaskiner med STEG 4 eller 5. Kontraktsmedhjelper skal også søke å bruke utslippsfrie maskiner der det er mulig. Ved strengere prosjektspesifikke krav, er det disse som gjelder. For eksempel har Oslo kommune krav om at all produksjon skal være utslippsfri fra 2025.

Bruk av biodiesel med palmeolje er ikke tillatt i kontraktsarbeidet.

Drivstoffylling på anleggsmaskiner skal fortrinnsvis utføres på et egnet sted, direkte fra tankbil til hver enkelt maskin på anlegget. Maskiner med fastfill og sikring mot overfylling skal foretrekkes på HE sine prosjekt. ADR-godkjente tanker med oppsamlingskar kan tillates etter avtale med HE når fylling fra tankbil ikke er hensiktsmessig. Kontraktsmedhjelpere skal benytte sertifiserte og godkjente tanker, og ha rutiner for daglig og periodisk ettersyn og vedlikehold.

### **3 Klima og miljø**

#### **3.1 Krav til ytre miljø**

Alle arbeider utført av kontraktsmedhjelpere skal gjennomføres på en måte som minimerer belastningen på klima og miljø. Kontraktsmedhjelpere forplikter seg til å følge prosjektets oppfølgingsplan og krav til ytre miljø. Dette inkluderer, men er ikke begrenset til, utslipp, kjemikalie- og materialvalg, miljøregnskap, støy, støv, tomgangskjøring, vannbehandling og hensyn til sårbare områder. I alt kontraktsarbeid skal kontraktsmedhjelpere anvende en føre-var-tilnærming til klima og miljø.

#### **3.2 Krav til produkter, kjemikalier og materialer**

Kontraktsmedhjelpere har plikt til å utvise aktsomhet og treffe nødvendige tiltak for å forebygge og begrense helseskade eller miljøforstyrrelser fra det som produseres, importeres eller distribueres. Kontraktsmedhjelpere har et særskilt ansvar for å tilegne seg nødvendig kunnskap for å vurdere om det som produseres eller importeres kan medføre helseskade eller miljøforstyrrelse, i henhold til aktsomhetsplikten i Produktkontrollloven.

Kontraktsmedhjelpere som utfører kontraktsarbeid skal være registrert bruker av CoBuilder Collaborate og kontinuerlig levere sikkerhetsdatablader, ytelseserklæringer, monteringsveiledninger og annen produktinformasjon gjennom systemet. GTIN (EAN-nummer) skal oppgis der det finnes, slik at produktene og leverandøren kan identifiseres. Medlemskap i CoBuilder Collaborate skal dokumenteres for HE senest fire uker etter kontraktsinngåelse. HE inviterer kontraktsmedhjelpere til å delta i prosjektets stoffkartotek. Kontraktsmedhjelpere skal levere sikkerhetsdatablader og dokumentasjon for kjemiske stoffer i CoBuilder Collaborate senest ved oppstart av egne arbeider.

Kontraktsmedhjelpere skal aktivt redusere bruken av helse- og miljøfarlige materialer og kjemikalier, samt foreslå alternativer til slike produkter. Videre skal kontraktsmedhjelpere gjennomføre risikovurdering og substitusjon av materialer og kjemikalier i samsvar med gjeldende bestemmelser i Produktkontrollloven.

Kontraktsmedhjelpere skal sørge for at materialer og kjemikalier som bringes inn på anleggsplassen er registrert i henhold til REACH, der dette er relevant, og at de oppfyller byggherrens materialkrav. Stoffer på prioritetslisten skal unngås. Kjemiske produkter skal ikke tas i bruk uten oppdatert sikkerhetsdatablad i CoBuilder Collaborate, og at tilhørende risiko er gjort kjent for utførende personell. Hvis kontraktsmedhjelpere likevel ønsker å bruke slike stoffer, må dokumentasjon på utført substitusjonsvurdering fremlegges for HE i god tid før bruk.

Tropisk trevirke skal ikke benyttes. Alt trevirke skal dokumenteres å være fra bærekraftig skogdrift og være PEFC- eller FSC-sertifisert. PEFC står for "Program for the Endorsement of Forest Certification" og FSC står for "Forrest Stewardship Council."

Materialer som er sanksjonerte skal heller ikke benyttes. Innen klima og miljø refererer dette til varer som er underlagt restriksjoner eller forbud på grunn av politiske, økonomiske eller miljømessige årsaker.

#### **3.3 EPD - Environmental Product Declaration**

Kontraktsmedhjelpere skal levere en EPD (miljødeklarasjon) for materialer som brukes i betydelig omfang eller i henhold til prosjektkrav, før materialet tas i bruk. EPD skal leveres minst 2 uker før oppstart av arbeidet og være i tråd med gjeldende standard. Der byggherren eller HE krever det, skal EPD være prosjektspesifikk.

#### **3.4 Hensyn til omgivelsene – forholdet til tredjeperson**

Under utførelsen av kontraktsarbeidet skal kontraktsmedhjelpere vise tilbørlig hensyn til omgivelsene, slik at naboer og berørte parter ikke unødig sjeneres av støv, støy, rystelser osv. Eventuelle krav mot HE som

følge av at kontraktsmedhjelper ikke har oppfylt sine forpliktelser til å ivareta omgivelsene og det ytre miljø, skal dekkes av kontraktsmedhjelper.

### **3.5 Avfallshåndtering og avfallsminimering**

Kontraktsmedhjelper skal gjennom samarbeid og planlegging med HE minimere avfallsmengden. Avfall, inkludert farlig avfall, materialer fra riving og andre masser, skal behandles, kildesorteres og gjenvinnes i henhold til prosjektets avfallsplan eller ytre miljøplan, samt i samsvar med bestemmelsene i Avfallsforskriften. Med mindre annet er avtalt, vil HE dekke transport av avfall. Dersom kontraktsmedhjelper ikke kildesorterer i henhold til prosjektets avfallsplan og krav til sorteringsgrad, skal kontraktsmedhjelper dekke HE sine merkostnader i denne forbindelse.

Vareleveranser skal distribueres med så lite emballasje som mulig. Emballasje som ikke kan returneres eller gjenbrukes, skal være tydelig merket med fraksjon for videre avfallsbehandling.

### **3.6 Opprydding**

HE stiller strenge krav til ryddighet på arbeidsplassen. Kontraktsmedhjelper skal kontinuerlig rydde etter egne arbeidere. Dersom kontraktsmedhjelper, etter varsling, ikke umiddelbart rydder opp, kan HE utføre ryddingen for kontraktsmedhjelpers regning. Ved rydding etter flere entreprenører, vil utgiftene fordeles skjønnsmessig.

### **3.7 Rapportering av forbruk og avfall**

Kontraktsmedhjelper skal løpende dokumentere at alt farlig avfall, inkludert radioaktivt avfall, er deklart og rapportert elektronisk i Altinn (referanse: [www.avfallsdeklarerer.no](http://www.avfallsdeklarerer.no)). Ved import av emballerte produkter skal kontraktsmedhjelper dokumentere medlemskap i Grønt Punkt eller tilsvarende godkjent returordning.

HE stiller følgende standardkrav til miljørapportering, som skal leveres senest den 5. i hver måned, med mindre annet er spesifisert i avtalen eller byggherrekravene:

- Månedlig avfallsrapportering: Dersom kontraktsmedhjelper selv har ansvar for avfallshåndtering, skal det leveres en månedlig rapport som inkluderer avfallsmengde og fraksjoner, spesifisert etter avfallstype, mengde, avfallsbehandling og dokumentasjon fra sluttmottaker (f.eks. veisedler, kvitteringer eller tilsvarende)
- Månedlig energiforbruk: Forbruk av alle typer drivstoff (f.eks. diesel, bensin, biodiesel), samt strømforbruk.
- Materialer: Materialtyper og mengder.
- Miljøhendelser: Alle miljøhendelser (RUH) skal rapporteres i henhold til HE sitt avvik- og rapporteringssystem.

I prosjekter som skal sertifiseres etter BREEAM Infrastructure stilles det strengere krav til dokumentasjon. Kontraktsmedhjelper plikter å sette seg inn i og levere i tråd med de tilleggskrav som vil være gjeldende.

## **4 Lønns- og arbeidsvilkår mv.**

### **4.1 Lønns- og arbeidsvilkår**

Alle arbeidstakere som utfører kontraktsarbeid skal ha lønns- og arbeidsvilkår som minst tilsvarer forskrift om allmenngjort tariffavtale. På områder som ikke er omfattet av allmenngjøringsforskrift, skal lønns- og arbeidsvilkårene minst følge gjeldende landsomfattende tariffavtale for den aktuelle bransjen, jf. anskaffelsesloven § 5e der bestemmelsen kommer til anvendelse. Med lønns- og arbeidsvilkår menes bestemmelser om arbeidstid, lønn, herunder overtidstillegg, skift- og turnustillegg og ulempetillegg, samt dekning av utgifter til reise, kost og losji, i den grad slike bestemmelser følger av tariffavtale eller byggherrekrav. Kravene gjelder tilsvarende for arbeidstakere hos underleverandører og innleide.

Kontraktsmedhjelper skal på forespørsel fra HE og BH fremlegge nødvendig dokumentasjon på at kravene er oppfylt. Dokumentasjonen kan blant annet omfatte arbeidsavtaler, lønns slipper, timelister, arbeidsplaner og arbeidstidsordninger. Kontraktsmedhjelper skal sikre tilsvarende dokumentasjonsplikt hos sine underleverandører. Dokumentasjonen skal behandles i HMSREG eller etter HES rutiner for GDPR

og informasjonssikkerhet, for eksempel personlig oppmøte for overlevering av dokumenter eller bruk av kryptert e-post.

Ved brudd på kravene til lønns- og arbeidsvilkår skal kontraktsmedhjelper uten ugrunnet opphold rette forholdet. Dette gjelder også brudd hos kontraktsmedhjelpers underleverandører og innleide. Retting skal dokumenteres på forespørsel fra HE og BH.

HE kan holde tilbake betaling inntil forholdet er dokumentert rettet. Vesentlige eller gjentatte brudd hos kontraktsmedhjelper kan anses som vesentlig mislighold og gi HE grunnlag for heving, selv om forholdet senere rettes. Ved tilsvarende brudd hos underleverandører kan HE kreve at underleverandøren skiftes ut uten kostnad for HE.

For at kontraktsmedhjelper, underleverandører og innleide skal kunne følge anleggets skift- og arbeidstidsordninger, krever HE at arbeidstakere som utfører arbeid på anlegget er omfattet av tariffavtale med fagforening med innstillingsrett, jf. arbeidsmiljøloven § 10-12 (4), der arbeidstidsordningen krever en slik avtale.

#### **4.2 Betaling av lønn, annen godtgjørelse og tjenestepensjon**

Lønn, feriepenger og annen godtgjørelse skal utbetales via bank eller annet foretak med rett til å drive bankformidling til arbeidstakers konto, jf. arbeidsmiljøloven § 14-15 (2). Kravet gjelder tilsvarende for underleverandører og innleide.

Kontraktsmedhjelper og underleverandører som omfattes av lov om obligatorisk tjenestepensjon, skal ha etablert tjenestepensjonsordning i samsvar med lovens krav.

Kontraktsmedhjelper skal på forespørsel fra HE eller BH kunne dokumentere at kravet er oppfylt.

#### **4.3 Solidaransvar for lønn mm.**

Kontraktsmedhjelper vil bli økonomisk ansvarlig for alle kostnader knyttet til utbetaling av lønnskrav, både til egne ansatte og til ansatte hos underleverandører og innleide. Den virksomheten i kontraktskjeden som mottar krav fra arbeidstakere i henhold til ordningen om solidaransvar for lønn m.m. etter lov om allmenngjøring av tariffavtaler, har plikt til skriftlig å informere de øvrige virksomhetene snarest mulig og senest innen 14 dager etter at kravet er mottatt. Dersom HE må oppfylle solidaransvaret, vil HE søke regress hos kontraktsmedhjelper, underleverandør eller innleiebedrift for alle kostnader knyttet til kravet. Dersom kontraktsmedhjelper, underleverandør eller innleiebedrift oppfyller solidaransvaret, kan de ikke kreve regress hos HE.

#### **4.4 Boforhold for arbeidstakere**

Kontraktsmedhjelper skal sørge for at arbeidstakere de er ansvarlige for har innkvartering som er forsvarlig utført, innredet og vedlikeholdt, i samsvar med god bransjestandard. Dette inkluderer soverom med dagslys og vindu, renhold, god luftkvalitet, spiserom, dusj, toaletter, garderober og vaskerom.

#### **4.5 Sosialt ansvar**

Kontraktsmedhjelper skal påse at leveranser som inngår i denne kontrakten, er produsert på en etisk forsvarlig og lovlig måte. Leveransene skal være i samsvar med arbeidstakerrettighetene på produksjonsstedet og i henhold til følgende konvensjoner:

- Forbud mot barnearbeid (ILOs kjernekonvensjoner 138 og 182)
- Forbud mot tvangsarbeid (ILOs kjernekonvensjoner 29 og 105)
- Forbud mot diskriminering (ILOs kjernekonvensjoner 100 og 111)
- Forbud mot manglende respekt for fagorganisering og kollektive forhandlinger (ILOs kjernekonvensjoner 87 og 98)

Kontraktsmedhjelper skal på forespørsel legge frem dokumentasjon som bekrefter at dette kravet overholdes av leverandører som bidrar til oppfyllelsen av denne kontrakten.

#### **4.6 Krav om faglærte håndverkere**

Ved utførelsen av kontraktarbeidet skal, med mindre annet er avtalt, minimum 50 % av arbeidede timer innenfor bygg- og anleggsfagene samlet utføres av personer med fag- eller svennebrev, dokumentert

faglæring etter norsk regelverk eller likeverdig utenlandsk fagutdanning. Det skal benyttes fagarbeidere innenfor de relevante fagområdene i kontrakten. Kravet kan også oppfylles ved at arbeidede timer er utført av personer som er i et dokumentert og systematisk kvalifiseringsløp mot fag- eller svennebrev, herunder praksiskandidater og kandidater for fagbrev på jobb, eller etter tilsvarende ordning i annet EU/EØS-land. For enkeltpersonforetak uten ansatte gjelder ovenstående krav for eier.

Kontraktsmedhjelper skal etter kontraktsinngåelse redegjøre for hvordan kravet vil bli oppfylt, samt jevnlig oversende bemanningsplaner og -rapporter som viser oppfylleelsesgraden. Ved kontraktsavslutning skal det legges frem en oversikt over antall fagarbeidertimer.

Dersom ovennevnte plikter vesentlig misligholdes, eller det er grunn til å tro at slikt mislighold vil inntre, kan HE stanse og/eller heve arbeidet. Før stansing eller heving av arbeidet kan iverksettes, skal HE skriftlig ha gitt kontraktsmedhjelper en rimelig frist til å rette forholdet, med varsel om stansing eller heving hvis så ikke skjer.

#### **4.7 Lærlinger**

Ved utførelsen av kontraktsarbeidet skal, med mindre annet er avtalt, minst 10% av arbeidede timer innenfor relevante fagområder utføres av lærlinger, og minst én av arbeidstakerne som delta i kontraktsarbeidet skal være lærling, jf. anskaffelsesloven § 5h. Leverandøren skal vær tilknyttet en lærlingordning.

Kravet kan oppfylles av kontraktsmedhjelper eller gjennom en eller flere kontraktsmedhjelpers underleverandører. Utenlandske leverandører kan oppfylle kravet ved bruk av lærlinger tilknyttet lærlingordning i opprinnelseslandet. Dersom opprinnelseslandet ikke har en læreordning, kan kravet oppfylles ved bruk av praksiselev fra en opplæringsordning i opprinnelseslandet.

Kontraktsmedhjelper skal etter kontraktsinngåelse redegjøre for hvordan kravet skal oppfylles og på forespørsel dokumentere oppfyllelsen. Ved kontraktsavslutning skal det fremlegges oversikt over utførte lærlingetimer. Kravet anses oppfylt dersom kontraktsmedhjelper kan dokumentere reelle forsøk på å inngå kontrakt med lærling uten å lykkes, i samsvar med anskaffelsesloven § 5h.

#### **4.8 Bruk av underleverandører og innleid arbeidskraft – krav om forhåndsgodkjenning**

Kontraktsmedhjelper kan ikke uten skriftlig samtykke fra HE benytte underleverandører til utførelse av kontraktsarbeidet. HE kan nekte godkjenning når det foreligger saklig grunn. Bruk av enkeltpersonforetak skal begrunnes skriftlig og forhåndsgodkjennes av HE, samt av BH der dette følger av hovedkontrakten eller byggherrekrav.

Hvis ikke annet er avtalt, kan kontraktsmedhjelper ikke ha flere enn to ledd underleverandører i kjeden under seg, inkludert innleid arbeidskraft. Der anskaffelsesloven § 5k kommer til anvendelse, skal kravene i bestemmelsen være oppfylt. Innleie av arbeidskraft krever godkjenning fra HE.

Innleie av arbeidskraft skal skje i samsvar med gjeldende regler om innleie i arbeidsmiljøloven og tilhørende forskrifter. Kontraktsmedhjelper skal på forespørsel dokumentere grunnlaget for innleien og at lovens vilkår er oppfylt.

HE krever at arbeidstakere i bemanningsforetak skal være fast ansatte i minimum 80% stilling og ha garantilønn tilsvarende stillingsbrøken i arbeidsavtalen. Kontraktsmedhjelper skal sikre at egne underleverandører og bemanningsforetak oppfyller relevante kontraktskrav fra HE.

Vesentlig mislighold som ikke rettes innen rimelig frist etter skriftlig varsel fra HE, kan gi HE grunnlag for heving.

### **5 Skatt**

#### **5.1 Skatt og rapporteringsforpliktelser**

Kontraktsmedhjelpere skal til enhver tid oppfylle sine forpliktelser til å betale skatt, merverdiavgift og trygdeavgifter, samt overholde sine registrerings- og rapporteringsplikter overfor norske myndigheter. Kontraktsmedhjelpere skal før kontraktsarbeidet starter oppfylle sine forpliktelser til å betale skatter,

avgifter og trygdeavgifter. Mislighold av forpliktelser etter skatte- og avgiftslovgivningen gir grunnlag for å heve kontrakten.

## **5.2 Utvidet skatteattest**

Kontraktsmedhjelpere skal gi HE eller BH fullmakt til å innhente opplysninger om de forhold som angitt i «Fullmakt til innhenting av opplysninger om skatte- og avgiftsforhold med mer (utvidet skatteattest)». Dersom attest viser restanser som ikke er ubetydelige, kan HE kreve at kontraktsmedhjelpere skiftes ut uten omkostninger dersom forholdet ikke rettes innen en rimelig frist, gitt ved skriftlig varsel. Fra kontraktsmedhjelpere med forretningsadresse i andre EØS-land enn Norge, skal det fremlegges tilsvarende attest.

## **5.3 Rapportering i Oppdrags- og arbeidsforholdregisteret**

Oppdrag gitt til person bosatt i utlandet eller selskap som hører hjemme i utlandet skal rapporteres til Skatteetaten ved Oppdrags- og arbeidsforholdregisteret (OAR) i henhold til bestemmelsene i skatteforvaltningsloven og tilhørende forskrifter.

# **6 Øvrige bestemmelser**

## **6.1 Etske retningslinjer og samfunnsansvar**

AKH Gruppen definerer samfunnsansvar som selskapets ansvar for hvordan vår virksomhet påvirker samfunnet og miljøet. Vårt samfunnsansvar innebærer at vi og våre samarbeidspartnere opptre etisk og ansvarlig i alle forretningsaktiviteter. Vi respekterer menneskerettigheter og sikrer gode arbeidsvilkår, samt bidrar til å redusere negative miljøpåvirkninger og fremme bærekraftige løsninger. Vi sikrer at våre verdikjeder er transparente og fri for korrupsjon, barnearbeid og tvangsarbeid, samt støtter lokalsamfunn og bidrar til sosial og økonomisk utvikling.

Kontraktsmedhjelpere forplikter seg til å underskrive på og følge HE sine til enhver tid gjeldende etiske retningslinjer for leverandører. Det innebærer å overholde prinsippene for samfunnsansvar, herunder FNs Global Compact, OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper og ILOs kjernekonvensjoner. Kontraktsmedhjelpere skal sikre at underleverandører følger de samme prinsippene. Dersom et brudd oppdages, skal kontraktsmedhjelpere også utarbeide og levere en skriftlig forbedringsplan som dokumenterer hvordan bruddet vil bli rettet, samt tiltak for å forhindre gjentakelse.

Brudd på disse kravene anses som et vesentlig kontraktsbrudd.

## **6.2 StartBANK**

Kontraktsmedhjelpere skal være registrert og ha gyldig medlemskap i StartBANK. Kontraktsmedhjelpere er selv ansvarlig for å holde sin registrering oppdatert, løpende følge med på egen status og uten ugrunnet opphold lukke eventuelle avvik og merknader. Alle relevante avvik og merknader som medfører gul eller rød status skal være lukket før oppstart av kontraktsarbeidet, og avvik og merknader som oppstår i gjennomføringsfasen skal lukkes fortløpende.

## **6.3 HMSREG**

Kontraktsmedhjelpere skal før oppstart av kontraktsarbeid være innregistrert og godkjent i HMSREG. Kontraktsmedhjelpere skal ved innregistrering laste opp utfylt skjema for egenrapportering av lønns- og arbeidsvilkår. Alt mannskap skal være forhåndsregistrert i HMSREG med relevant kompetanse, gjennomført kursopplæring og gyldig HMS-kort, og mannskapslisten skal til enhver tid gjennom kontraktsarbeidet holdes oppdatert. Kopi av eventuell godkjent arbeidstidsordning eller arbeidsplan skal leveres til HE ved innregistrering i HMSREG.

## **6.4 HMS-kort og adgangskontroll**

Alt personell som utfører arbeid på bygg- og anleggsplassen skal ha gyldig HMS-kort og bære det lett synlig. Kravet om å bære HMS-kort gjelder også de som utfører støttefunksjoner som renhold, kantinedrift osv. når de er fast etablert innenfor bygg- og anleggsplassen. Personer som transporterer varer til bygg- og anleggsplassen, skal utstyres med HMS-kort dersom arbeidet skjer regelmessig. Alt personell er forpliktet til å bruke sitt HMS-kort og registrere seg inn og ut daglig ved bruk av gjeldende adgangskontrollsystemer

på anlegget. Personell uten gyldig HMS-kort kan nektes adgang til eller bortvises fra anleggsplassen. Kontraktsmedhjelper skal sikre at kravet også oppfylles av underleverandører og innleide.

#### **6.5 Krav om betaling med elektronisk betalingsmiddel / forbud mot kontant betaling**

All betaling som kontraktsmedhjelper foretar i forbindelse med utførelsen av kontraktsarbeidet, skal skje med elektronisk betalingsmiddel.

#### **6.6 Kontroll, revisjon og videreføring av standard krav til leverandører**

HE, eller tredjepart utpekt av HE, har inntil seks måneder etter at slutfaktura er betalt, rett til å gjennomføre revisjoner og kontroller hos kontraktsmedhjelpere. Kontrollen skal være egnet til å avklare om kontraktens krav blir oppfylt. Kontraktsmedhjelper plikter å gi tilgang til informasjon, dokumentasjon, ansatte og ledelse for at revisjonen kan gjennomføres på en effektiv måte. Kontraktsmedhjelper skal aktivt og vederlagsfritt stille nødvendige ressurser og dokumentasjon til disposisjon for HE og BH. Revisjon og kontroll vil utføres på en slik måte at reglene fastsatt i GDPR overholdes.

Revisjonsadgangen omfatter, men er ikke begrenset til, revisjon av økonomiske forhold, lønns- og arbeidsvilkår, offentlige avgifter, styringssystem og inspeksjon av boforhold for personell som kontraktsmedhjelper er ansvarlig for. Kontraktsmedhjelper skal sørge for tilsvarende adgang til kontroll og revisjon hos sine underleverandører. Hvis kontraktsmedhjelper sannsynliggjør at revisjonen kan innebære fare for at fortrolig informasjon eller informasjon som ikke er relevant for revisjonens formål kommer uvedkommende i hende, kan kontraktsmedhjelper kreve at revisjonen foretas av en nøytral revisor. Dette for kontraktsmedhjelpers egen regning. Kontraktsmedhjelper plikter å videreføre kravene i dette dokument til sine underleverandører.

#### **6.7 Uttalelser til media og bruk av oppdragsgiver navn og logo**

Generelt skal alle henvendelser fra media som gjelder kontraktsarbeidet rettes til Byggherren. Kontraktsmedhjelper, inkludert egne ansatte, innleide eller underleverandører, skal ikke uttale seg til media om slike forhold uten først å ha konferert med Byggherren og HE.

Uttalelser til media inkluderer også eksponering av kontraktsarbeidet og samarbeidet for øvrig. Alle bilder, bruk av oppdragsgiver navn, logo og uttalelser skal godkjennes av HE før publisering.